

KERSTMARKT

DOOR

M. C. VAN OVEN-VAN DOORN

„**A**CHT en tachtig, negen en tachtig, negentig”, telt boer Port, en een voor een legt hij de eieren in de mand, hier en daar met een strootje er tussen. En Frans en Fred staan er bij en nemen de witte en lichtbruine eieren van de rekken en geven ze voorzichtig aan.

„Handig, zulke knechtjes, maar je breekt ze me niet”, zegt de boer, en dan telt hij weer verder: „een en negentig, twee en negentig . . .”

't Is de eerste dag van de Kerstvacantie en morgen is 't Kerstmis.

Frans en Fred wonen aan de overkant van de weg, in 't huis met de blauwe luiken, en dat huis staat in Wezep, op de Noord Veluwe, niet zo heel ver van Zwolle. Als je soms niet zo precies weet waar Wezep ligt, kijk je 't op de kaart maar even na.

Maar nu staan ze onder 't afdak van de schuur bij de boerderij van boer Port en ze tellen eieren. Dat wil zeggen: boer Port telt, en Frans en Fred geven aan.

Het lijkt wel of 't vanmorgen maar niet licht wil worden; een dikke druilige, grijze lucht.

Boer Port heeft een pijpje in zijn mond en zo nu en dan blaast hij een rookwolkje uit en aldoor telt hij maar.

„Er zit sneeuw in de lucht”, zegt hij, en omdat hij zijn pijp nooit uit zijn mond neemt als hij praat, klinkt het net of hij zegt dat er „sneeuw” in de lucht zit, maar iedereen begrijpt wat de bedoeling is.

„We hadden vanmorgen best nog wat uit willen slapen”, zegt Frans.

„Maar we hadden beloofd dat we zouden komen helpen”, zegt Fred.

„We hebben de wekker al om kwart voor zeven laten aflopen”, zegt Frans.

„Het was nog helemaal pikdonker”, zegt Fred.

Al deze mededelingen zijn bestemd voor boer Port, die terecht de indruk krijgt dat de twee broertjes zich buitengewoon verdienstelijk hebben gedragen. Hij haast zich

Jullie moeten komen ontbijten.

dan ook te verzekeren dat hij niet zou hebben geweten hoe 't zonder hun hulp klaar te krijgen, want het is erg onplezierig om zo laat op de markt te verschijnen.

Er is vandaag markt in Zwolle, vandaar al deze toebereidselen.

Op dit ogenblik gaat in het huis met de blauwe luiken de voordeur open en Fietje verschijnt op de drempel. Ze heeft een grote rode strik in haar krullen.

„Jullie moeten komen ontbijten!” roept ze, en dan draait ze zich om en de deur klapt dicht.

„Honderd drie en veertig en dat is de laatste mand”, zegt boer Port, „en nou ga ik inspannen en dan ga ik bij moeder de vrouw een kop koffie halen en als jullie vlug vort maken kun jullie meerijden.”

Frans en Fred hollen naar de overkant en op de mat bij de achterdeur vegen ze luidruchtig hun voeten. Dan lopen ze door naar de eetkamer, waar moeder en grootmoeder en Fietje en Rietje en Pietje al aan de ontbijttafel zitten.

Omdat het vandaag de eerste dag van de Kerstvacantie is, heeft moeder voor ieder een ei gekookt, en Frans en Fred kunnen dus, nadat ze bij boer Port bezig zijn geweest met eieren tellen, nu overgaan tot eieren pellen.

„Ha, een ei!” roept Fred.

„Doe nu maar niet of je vanmorgen voor 't eerst een ei ziet”, zegt Frans, „want je hebt er bij boer Port al honderd drie en veertig in je handen gehad.”

„Toch niet allemaal te gelijk wil ik hopen?” vraagt Grootmoeder.

Grootmoeder is eergisteren gekomen; zij zal de Kerstdagen overblijven en misschien blijft zij wel logeren tot Nieuwjaarsdag, maar dat is nog niet zo heel zeker.

Maar het is wel zeker dat zij in haar koffer allerlei presenten heeft meegebracht voor de kleinkinderen, en Frans en Fred, de oudste kleinzoons, hebben een schietschijf gekregen van gekleurd karton en twee kleine pistooltjes met schietpijltjes en aan ieder pijltje zit een zuigdropje. Mik met het pistooltje op de schietschijf, en het zuigdropje blijft kleven juist op de plaats waar het pijltje de schijf geraakt heeft. Het is een heerlijk spel en van het ogenblik dat grootmoeder verscheen af, zijn Frans en Fred er voortdurend mee bezig geweest. Ze hadden nauwelijks tijd om te eten, en het trof bijzonder goed dat ze die laatste dagen voor de vakantie helemaal geen huiswerk hoefden te maken. Zodra ze uit school thuis kwamen, holden ze naar de speelkamer, waar de schietschijf een plaats aan de muur had gekregen, en vooral Frans had al veel vaardigheid en keer op keer lukte het hem om met zijn pijltje de roos juist in 't midden te raken.

„Ja, ik heb ook nog even honderd drie en veertig eieren tegelijk in mijn handen gehad”, zegt Fred; „weet u, grootmoeder, toen boer Port met tellen klaar was, toen heb ik de Eiermand nog even opgetild en daar lagen ze alle honderd drie en veertig in!”

„Waar is vader?” vraagt Frans.

Vader is dokter, en moeder vertelt dat vader vanmorgen vroeg al op de motorfiets is uitgereden om een patiënt te bezoeken.

„Ik wou maar dat grootmoeder heel lang bij ons bleef logeren”, zegt Fietje; „tot heel lang na Nieuwjaar.”

„Als jullie niet stout bent en niet te druk, dan blijft grootmoeder nog een hele poos bij ons,” zegt moeder.

„Straks gaan we samen mooie kleine versierseltjes voor de Kerstboom plakken,” belooft grootmoeder; „en ik heb ook zilverpoeder meegebracht, dan maken we zilveren noten en zilveren denne-appels.”

„En moeder, boer Port heeft gevraagd of we mee mochten in de huifkar, naar de markt,” zegt Fred met een volle mond.

„Dan mogen jullie wel voortmaken, want anders rijdt de huifkar zonder jullie weg,” zegt moeder.

En Frans en Fred, die allebei juist klaar zijn met het pellen van hun ei, grijpen te gelijk naar het zoutvat, rukken er aan, en al het zout valt over de tafel.

Moeder bromt een beetje en grootmoeder lacht een beetje, o, een heel, heel klein beetje maar, en dan zegt grootmoeder „o, o, o,” en zij schudt het hoofd en zij zegt een heel ouderwets versje op:

„Met 't zout gemorst? Dat geeft verdriet!
Geloof het of geloof het niet
En ruzie is het eind van 't lied.”

O, die grootmoeder! Frans en Fred, die eerst wel een beetje benepen zaten te kijken, schaterden het opeens uit.

„O, maar grootmoeder, dat is alleen maar voor bijgelovige mensen! Mijnheer op school heeft het zelf gezegd!”

„Nee heus niet grootmoeder, niet dat we helemaal nooit ruzie hebben, nee Frans, zeg nou zelf . . .”

„Maar als we met boer Port naar de stad rijden, dan krijgen we geen ruzie, al hadden we ook een heel pond zout op de tafel gesmeten . . .”

„Geloof het of geloof het niet,” zegt grootmoeder peinzend.

„Nou, misschien gelooft u het, maar wij geloven het niet, we krijgen heus de hele dag geen ruzie,” zegt Fred.

„Het is alleen maar bijgeloof,” zegt Frans nog eens, en dan beginnen ze haastig te eten want door al dat gepraat is er al veel te veel tijd verloren gegaan.

„Mag Pietje een heel, héél klein pepermuntje van omatje hebben?” vraagt Pietje; hij is de jongste van het hele troepje en over de tafel heen zit hij grootmoeder met smekende ogen aan te kijken; „mag Pietje heel eventjes omatjes mooie pepermuntdoosje zien?”

„Hoor me nu toch zo'n kleine vleier eens aan,” zegt grootmoeder.

In grootmoeders zwart satijnen tas zit een antiek doosje; bovenop het dekseltje is een wintertafreeltje geschilderd en als je op een knopje drukt, springt het doosje open en dan zie je aan de binnenkant van het deksel een spiegeltje. In het doosje zijn pepermuntjes, en zo nu en dan komt het oude doosje uit de tas te voorschijn, het dekseltje springt open, en alle kleinkinderen mogen een pepermuntje snoepen.

„Hoor eens, als jullie dan toch naar Zwolle gaan, kun je daar wel een paar boodschappen voor mij doen,” zegt moeder, en zij zoekt een potlood en papiertje.

„Heel heel eventjes maar?” zegt Pietje.

Grootmoeder kan de smeebeden van die kleine schattebout van een Pietje niet weerstaan en de zwart satijnen tas gaat open.

Pietje, Rietje en Pietje buigen hun blonde krullebolletjes naar voren en kijken in spanning toe.

„Ik wou nog wat van die kleine suikerkerstkransjes hebben, je kunt ze in alle kleuren krijgen, haal maar anderhalf ons bij Dik in de Diezerstraat.” Moeder schrijft alles zorgvuldig op.

Het dekseltje van het pepermuntdoosje knipt en de drie kleintjes krijgen ieder een pepermuntje. Dan klapt het doosje weer dicht.

„Nou mag Pietje het mooie doosje even vasthouden, omatje?”

„En breng ook een sucadebroodje mee van Appelhof in de Voorstraat”, zegt moeder en ze schrijft al maar door.

Pietje houdt grootmoeders pepermuntdoosje in zijn dikke handjes en hij kijkt naar de schaatsenrijdertjes op het deksel. Dan drukt hij met zijn stevig klein duimpje op het knopje en knip — het deksel springt open.

„En in die winkel in de Sassenstraat, waar we laatst ook geweest zijn, haal je nog een pak van die kleine witte kaarsjes.”

„Voorzichtig hoor Pietje,” zegt grootmoeder.

„Ik zal jullie de boodschappentas meegeven,” zegt moeder; „Frans, jij kunt het papiertje bewaren. En wie van jullie heeft een beurs? Hier is een gulden om alles te betalen.”

Fred heeft een beurs. Er zitten drie centen in en nu komt de gulden er bij.

„Pietje lieve jongen,” zegt Pietje, en hij lacht tegen zijn eigen beeltenis in het spiegeltje.

„En ga dan even naar nicht Charlot in de Veerallée en breng haar dit boek terug, dat had ik van haar geleend,” besluit moeder.

In een ogenblik is het gebeurd. De stevige vingertjes van Pietje hebben het dekseltje wat te ver naar achteren gebogen en het scharniertje is doorbroken. Daar zit hij, met het doosje in de ene en het dekseltje in de andere hand en door de schok zijn de pepermuntjes er uit gevallen en Fietje en Rietje kruipen over de grond om ze op te rapen.

Grootmoeders mooie doosje!

Daar rinkelt het bellentuig van Zwartjan, het zwarte paard van boer Port, dat al voor de huifkar staat.

Frans en Fred springen op van hun stoelen en ze grijpen de boodschappentas en hollen naar de gang en gauw-gauw-gauw trekken ze hun jassen aan.

Maar opeens komt er een nieuwe gedachte in Frans z'n bol op.

„Ik denk vast niet dat grootmoeder blijven wil,” zegt hij zacht, want ze hoeven het daar binnen niet te horen. „Jij was zo brutaal met die honderd drie en veertig eieren, die je allemaal tegelijk in je hand had gehouden, en we hebben haar uitgelachen omdat ze bijgelovig was, en nu is haar pepermuntdoosje ook nog stuk.”

„Ik vind het jammer want ik vind haar toch wel lief,” zegt Fred; „ze heeft een fijne schietschijf voor ons meegebracht.”

„Het is het fijnste present dat we in lange tijd gekregen hebben,” zegt Frans.

„Laten we uit Zwolle een nieuw pepermuntdoosje voor haar meebrengen,” bedenkt Fred.

Dat is een goed plan, vindt Frans, en hij holt de trap op om geld te halen. Hij heeft een gulden in zijn spaarpot en daarvoor zullen ze een nieuw pepermuntdoosje voor grootmoeder kopen. Moeder zal het wel goed vinden.

Weer rinkelt buiten het bellentuig.

Frans holt naar beneden en Fred geeft hem de beurs aan om de gulden er in te doen. „We betalen het samen,” zegt Fred, en „natuurlijk” zegt Frans.

en dan komt moeder de kamer uitlopen. „Zijn jullie nog niet klaar jongens, laat boer Port toch niet zo lang wachten!”

„We gaan al. Dag moeder. Dag grootmoeder!” roepen ze nog eens heel hard, en dan lopen ze de deur uit. Daar staat de huifkar, en ze klimmen naast boer Port op de bok. Je dacht toch niet dat ze onder de huif gingen zitten? Op de bok is plaats voor drie, en je zit daar heel wat frisser dan binnenin. Bovendien staan daarbinnen de manden met eieren en andere koopwaar, en daar kan je bezwaarlijk op gaan zitten.

Daar komt moeder nog aandragen met een pakje boterhammen.

„Hoe laat komen jullie thuis?” vraagt ze.

„We zullen zo omtrent drie uur uit Zwolle vertrekken,” zegt boer Port; „dan lever ik ze zo tegen vier uur weer af”. En dan klapt hij met de zweep, het belentuiig rinkelt en door de diepe karresporen trekt Zwartjan de wagen voort.

Vader heeft het beter, denkt Frans, die kan met zijn motorfiets rijden over 't fietspad; dat is iets hoger; maar hier op de oude landweg is het een en al slik en modder en de karresporen lijken wel beekjes.

Ze komen maar langzaam vooruit.

De lucht is effen grijs en geen zonnestraaltje breekt er doorheen.

Aan weerszijden van de weg zijn kale korenlanden; in de verte dennebos. Zwartjan stapt zo voorzichtig dat je wel merkt dat hij gewend is om breekbare waar te vervoeren. Straks, op de gladde grintweg, kan 't wel wat harder.

Frans haalt het papiertje met boodschappen uit zijn zak en leest nog eens voor waar ze allemaal heen moeten. Dan ontspint zich een gesprek over nicht Charlot. Dat is nog een oude bekende van boer Port, hij zegt dat die nicht Charlot een oud kittig dametje is, en een jaar of wat terug heeft ze boer Port mooi geholpen, toen de kippenfokkerij moest worden uitgebreid. Als de jongens straks in de Veer allée komen, moeten ze nicht Charlot van hem gedag zeggen.

Fred laat de boodschappentas heen en weer slingeren, maar Frans beveelt hem daarmee op te houden; straks valt het boek van nicht Charlot er nog uit, om van de boterhammen nog niet eens te spreken.

Zwartjan heeft de wagen zonder schokken op de grintweg getrokken en

Sprakeloos kijken de twee broertjes elkander aan.

nu volgen ze de bochtige grintweg tot ze op de Zuiderzeestraatweg komen. Dan gaat het in een drafje op Zwolle aan.

Het is hier veel kouder dan op de landweg, en Frans en Fred bedenken dat er misschien toch wel iets voor te zeggen geweest zou zijn om onder de huif te gaan zitten, maar geen van beiden spreken ze deze gedachte uit.

„Frisjes,” zegt Frans.

„Juist lekker,” zegt Fred.

„Er zit sneeuw in de lucht,” zegt boer Port.

Over de grote nieuwe IJselbrug rijden ze Zwolle binnen en dwars door het drukke verkeer komen ze op de Grote Markt, waar boer Port een vaste standplaats heeft. De eiermanden worden uitgeladen en Frans en Fred mogen even op de koopwaar passen; intussen brengt boer Port de wagen naar het parkeerterrein.

Als hij na vijf minuten terugkomt, mogen de jongens de stad ingaan. „Jullie hebt flink geholpen, hier is voor jullie ieder een dubbeltje, koop er maar een paar oliebollen voor.”

Hoe die boer Port toch zo precies kan raden waar ze juist trek in hebben!

„Denk er aan, om drie uur hier terug!” roept hij de jongens nog na.

Frans en Fred dreutelen langs de marktkraampjes; er zijn kraampjes met kazen en eieren en spek, met lappen en kanten en linten, met koek en gerookte paling, er is een speelgoedkraampje en een hengeltentje en een schietkraam, er zijn kraampjes met Kerstartikelen en snuisterijen. En tussen al die kraampjes door lopen de marktbezoekers, mensen uit de stad en boeren uit de omtrek in de echte oude klederdracht. Wijduit staande rokken van de boerinnen. Die twee kleine boerenmeisjes komen uit Hierden. Je kunt het zien aan de grappige veren mutsjes op hun blonde bolletjes. En daar stapt een lange Staphorster boer, onder de ene arm draagt hij een poppewagentje van gevlochten riet en onder de andere een rinkel hoepel. Zeker allemaal Kerstpresenten; gaan Frans en Fred ook kopen straks, als ze klaar zijn met de boodschappen. Wat je aan die marktkraampjes niet allemaal voor een gulden kopen kunt!

Jammer dat er nu niet even een zonnetje komt, dan zou alles er opeens nog veel vrolijker uit zien; en zouden we heus nog sneeuw krijgen?

En nu staan ze voor het oliebollenkraampje. De oliebollen liggen er hoog opgestapeld; voor een dubbeltje krijg je er vier in een vettig zakje, dichtgebonden met een rood lintje, omdat het morgen Kerstmis is.

Frans en Fred kijken naar de oliebollen en allebei knijpen ze hun dubbeltje tussen de vingers.

„Ik koop nog geen oliebollen,” zegt Frans opeens; „ik heb nog niet zo'n heel erge trek, weet je.”

„Ik ook niet,” zegt Fred. „En zeg, Frans, als we voor iedereen thuis een Kerstpresent willen kopen, zouden we dan aan die gulden wel genoeg hebben?”

„Misschien hebben we dan die dubbeltjes ook nog wel nodig,” zegt Frans.

„Doe ze dan in de beurs bij het andere geld. Hier is het mijne.”

Frans steekt zijn hand in zijn zak maar hij vindt geen beurs. En dan begint hij opeens harop te lachen. „De beurs is immers van jou! Je hebt hem zelf!”

„Ik? Welnee!” Fred houdt de boodschappentas tussen zijn knieën en zoekt in zijn zakken; „ik gaf hem aan jou toen je met je gulden de trap af kwam lopen!”

„Maar toen ik die gulden er in gestopt had, heb ik jou de beurs weer teruggegeven.”

„Nietwaar.”

Frans begint zich boos te maken.

„O jij . . .” zegt hij, maar opeens houdt hij zich stil. Grootmoeders versje schiet hem te binnen:

Met 't zout gemorst? Dat geeft verdriet!

— Geloof het of geloof het niet —

En ruzie is het eind van 't lied . . .

Stel je voor dat ze straks thuishkomen en het blijkt dan dat ze *echt* ruzie hebben gehad! Wat zou grootmoeder lachen!

„Zout,” zegt hij alleen.

En Fred, die het antwoord op Frans z'n onuitgesproken beschuldiging al op de lippen had, begrijpt volkomen wat de bedoeling is van dat ene woordje „zout.”

„Laten we eens in de boodschappentas zoeken,” zegt hij kalm.

Ze zoeken in de boodschappentas en ze vinden het pakje boterhammen en het boek voor nicht Charlot, maar geen beurs.

Sprakeloos kijken de twee broertjes elkaar aan.

„Dan moeten we een van beiden de beurs verloren hebben,” zegt Frans eindelijk.

„Had ik maar niet zo met die tas geslingerd,” zegt Fred somber.

„Hij zat er misschien niet eens in”, zegt Frans; en dan verheldert opeens zijn gezicht. „Misschien hebben we hem in de huifkar verloren”. zegt hij hoopvol.

In ieder geval kunnen ze daar gaan zoeken. Ze wandelen dus naar het parkeerterrein en het duurt een heel poosje voordat ze tussen al die karren de wagen van boer Port ontdekken, maar eindelijk lukt het. Ze zoeken op de bok, tussen het tuig, en ten slotte tussen het stroo, dat onder de huif in de wagen ligt, hoewel het erg onwaarschijnlijk is dat de beurs daar terecht gekomen zou zijn.

Ze vinden niets en eindelijk moeten ze de hoop wel opgeven.

Geen boodschappen voor moeder, geen pepermuntdoosje voor grootmoeder, geen Kerstpresenten. Het enige waarmee ze zich nog kunnen bezighouden is het pakje boterhammen en het boek van nicht Charlot.

Dat moet nu maar eerst worden weggebracht.

Ze lopen de Luttekestraat in om naar de Veer allée te gaan en ze komen langs de winkel van een bloemist, waar een prachtige Kerstroos voor het raam staat. Wat zou het fijn zijn om die voor moeder mee te nemen! Maar voor twee dubbeltjes kun je geen Kerstrozen kopen.

„Draag jij de boodschappentas nu maar eens een beetje”, zegt Fred knorrig.

„Ik zou je lekker . . .” begint Frans, maar voor hij de zin kan afmaken, heeft Fred z'n hand al op Frans z'n mond gelegd en deze keer is het Fred z'n beurt om „zout” te zeggen en dan lachen ze allebei en Frans neemt de boodschappentas.

En dan komen ze in de Veerallée en ze bellen aan bij nicht Charlot en Dientje komt open doen en het is er in de gang een geur van overheerlijk gebak. De jongens moeten gauw binnenkomen en nicht Charlot — boer Port had het nog niet zo mis toen hij haar een kittig oud dametje noemde — dribbelt door de kamers heen en weer en heeft het vreselijk druk, want zij

heeft juist de Kerstweggen in de oven en Frans en Fred moeten vooral wachten tot 't gebak klaar is en er wat van mee naar huis nemen, want nicht Charlot en Dientje kunnen toch niet alles alleen op. En of ze blijven koffiedrinken?

„We hebben zelf boterhammen bij ons”, zegt Frans.

„Maar als het mag, willen we ze hier graag opeten”, zegt Fred, en nicht Charlot vindt alles best. Ze kan dan zelf ook wel wat vroeg koffiedrinken, en dan zitten ze gezellig met hun drietjes aan tafel en Dientje maakt kopjes chocolade en ze krijgen ook nog tulband en sinaasappelen.

En dan komen de Kerstweggen uit de oven, even moeten ze bekoelen, en de grootste van allemaal wordt door nicht Charlot zorgvuldig ingepakt en in de boodschappentas gestopt, waar boterhammen en boek nu uit verdwenen zijn. Die Kerstweg van nicht Charlot is zo groot, dat hij nog een heel eind boven de tas uitsteekt.

De jongens nemen afscheid en ze lopen langzaam terug naar de markt.

„Niet zo'n gek plan om ons die Kerstweg mee te geven,” zegt Frans; „nu komen we toch niet met lege handen thuis.”

„En alleen hadden zij 't toch niet opgekund,” zegt Fred, en hij zuigt op een balletje dat nicht Charlot hem bij zijn vertrek in de mond heeft geduwd.

„Zij hadden er zich vast de maag mee overladen,” zegt Frans, en dan komt er opeens een gedachte in hem op, zo fantastisch, dat hij het zelf verwonderlijk vindt dat hij zo iets moois heeft kunnen bedenken.

Hij begint opeens harder te lopen.

„We gaan naar de schiettent op de markt,” zegt hij; „voor een dubbeltje mag je schieten; je kunt er mooie prijzen winnen, en als je midden in de roos schiet — dan krijg je — een fles champagne! Ik heb ze zelf zien staan! Dan komen wij met een Kerstweg en een fles champagne thuis!”

„Het is heel mooi om met een fles champagne thuis te komen, maar je zult zien dat wij er niets van krijgen,” zegt Fred; „vader en moeder en grootmoeder drinken vast alles alleen op; wat hebben wij daaraan?”

„Maar je begrijpt toch dat grootmoeder bij ons blijft logeren als zij ziet dat zij bij ons champagne krijgt?” zegt Frans; hij raakt helemaal opgewonden door zijn schitterend plan en hij loopt nu zo hard dat Fred met boodschappentas en Kerstweg hem nauwelijks bij kan houden.

Het is nu nog drukker op de markt dan vanmorgen, en voor de schietkraam staat een dichte rij van boeren en mannen met petten. Allemaal willen ze hun geluk beproeven en telkens hoor je de zuigkopjes tegen de schiet-schijven ketsen.

Frans en Fred hebben moeite er doorheen te dringen, maar eindelijk staan ze vooraan. De mannen lachen en praten en telkens mikt er een met een dichtgeknepen oog en dan . . . kets . . . tachtig . . . nee, zeventig . . . Ze schreeuwen allemaal door elkaar.

„Mogen wij ook eens?” roept Frans tegen den schietbaas, en hij houdt zijn dubbeltje in de hoogte. Maar het duurt lang voordat hij aan de beurt is, en om de jongens heen staan de mannen te roepen en te schreeuwen en dan plotseling barsten ze allemaal uit in een schaterend gelach.

Maar dan komt er om hen heen wat ruimte en de baas van de schietkraam neemt Frans het dubbeltje af. Frans mag schieten. Hij krijgt het geweer in zijn handen — dat is heel wat anders dan het kleine pistool waarmee hij zich thuis geoefend heeft — hij mikt en mikt . . .

Kets!

„Dertig!” hoort hij roepen, „mooi geschoten!”

Maar dertig! Frans is diep teleurgesteld; keer op keer heeft hij thuis midden in de roos geschoten, en nu .... dertig .... en geen fles champagne ....

Naast hem staat Fred.

„Geef mij je dubbeltje, ik wil 't nog eens proberen, 't zal nu beter lukken,” zegt Frans.

„Mijn beurt,” zegt Fred.

„Als ik dertig schiet, schiet jij niet meer dan twintig, en dan zijn allebei onze dubbeltjes weg,” dringt Frans aan.

„Mijn beurt,” zegt Fred nog eens; „mijn dubbeltje.”

„En al was het honderd maal je beurt, het is onze laatste kans,” zegt Frans verwijtend.

„Moet je nou of moet je niet?” zegt de schietbaas.

„Ja,” zegt Fred, en hij geeft zijn dubbeltje en pakt het geweer en hij mikt ....

Maar hij schiet niet. „Zout,” zegt hij, en hij geeft het geweer aan Frans en Frans schiet .... midden in de roos!

Er gaat een hoeraatje op.

De mannen met petten kloppen Frans op de schouders en feliciteren hem.

„Jouw schot — jouw champagne,” zegt Frans tegen Fred.

„Niks geen champagne,” zegt de schietkraambaas; champagne gaat jullie neus voorbij; mag ik niet geven aan zulke kleine jongens; maar je mag kiezen tussen een fles champagne en een rijksdaalder en champagne krijg je niet.”

Het is jammer van de champagne. Maar is het goed beschouwd niet nog veel heerlijker om zo helemaal onverwacht een rijksdaalder te krijgen waar je nooit op gerekend had? Waar je de halve wereld voor 'kopen kunt als je dat verkiest?

Frans pakt de rijksdaalder aan en dan draaien de jongens zich om en fijne witte sneeuw dwarrelt over de markt en over de kraampjes en tegen de grote Sint Michaëlskerk en kleine sneeuwvlokken liggen als witte spikkels op de zwarte rokken van de boerinnen.

Nu eerst moeders boodschappen.

En ze halen gekleurde suikeren Kerstkransjes in de Diezerstraat en sucade-

Frans pakt de rijksdaalder aan.

brood bij Appelhof en kaarsjes in de Sassenstraat, en dan gaan ze weer terug naar de markt en in het kraampje van den klerkoop vinden ze een ouderwets reukdoosje, zoals de oude boerinnen in hun zakken dragen . . . is dat niet prachtig voor grootmoeders pepermuntjes? En heb je ooit zo iets aardigs gezien als die kleine Kerstkaboutertjes van rood porselein, die je aan dat kraampje voor drie cent per stuk krijgen kunt? Had je ooit gedacht dat we zo iets leuks zouden vinden voor Fietje en Rietje en Pietje, en zullen we dan voor vader een potlood kopen en voor boer Port — want als hij ons die dubbeltjes niet gegeven had dan kreeg helemaal niemand iets — en voor boer Port een dasspeld en voor Neeltje en vrouw Port ieder een zakdoekje? En nu hebben we nog geld genoeg over voor de Kerstroos voor moeder!

En bij den bloemist in de Luttekestraat wordt de Kerstroos zorgvuldig ingepakt, met veel vloeipapier en veel spelden, zodat er niets los kan waaien of stuk . . . .

Nu nog betalen; en Frans haalt de laatste dubbeltjes en centen uit zijn broekzak te voorschijn . . . .

En nu terug naar boer Port.

Frans draagt de zware boodschappentas met de Kerstweg en de Kerst-presenten en de andere inkopen, Fred draagt de Kerstroos.

Het is stil geworden in de straten, de sneeuwjacht heeft de marktbezoekers naar huis gejaagd, de marktkraampjes worden haastig afgebroken, tentwagentjes en sjezen rijden in draf de straat uit en huis-toe.

De klok van de grote Sint-Michaëlskerk wijst kwart over drie . . . .

Zóveel is er gebeurd vanmiddag, dat Frans en Fred er helemaal niet aan dachten hoe laat het al werd, en op de plaats, waar ze boer Port met zijn eiermanden hebben achtergelaten, is niemand meer te zien. Aan een boerin, die wat verderop haar lege manden in elkaar schuift, vragen ze naar boer Port . . . . boer Port is al weg . . . .

Zou boer Port dan alleen naar huis zijn gegaan? Zou hij ze vergeten hebben?

En sjouwend met de zware bloempot en de boodschappentas lopen ze naar het parkeerterrein, om de huifkar te zoeken . . . .

Maar ook de huifkar is verdwenen.

Frans en Fred kijken elkaar bedrukt aan. Zeker heeft boer Port er niet meer aan gedacht dat hij ze mee naar de markt genomen had; en toen het ging sneeuwen heeft hij gauw zijn manden bij elkaar gepakt en hij is naar huis gereden. En allemaal hun eigen schuld! Dat ze er ook niet voor gezorgd hebben om op tijd terug te zijn!

„Had jij dan ook niet zo lang naar die dasspelden gekeken voor je er een uitkoos!” zegt Frans.

„Had jij dan ook niet zo lang over die potloden gezeurd voor je er een kocht!” zegt Fred.

„En als jij niet . . . .” maar Frans slikt de rest van zijn zin in; „zout,” zegt hij.

Er zit niets anders op, ze moeten te voet de terugtocht aanvaarden; bijna anderhalf uur lopen, en het wordt al donker, en het begint hoe langer hoe harder te sneeuwen; de straten worden al wit . . . .

Zwijgend stappen ze naast elkaar voort.

„Wil ik de tas eens nemen, en jij de bloempot?”

Ze ruilen om. Maar wat geeft het of je ruilt? Het een is al even zwaar als

het ander en de sneeuwvlokken kruipen langs de jaskraag in hun hals en in hun mouwen . . . .

De straatlantaarns worden al aangestoken.
„Ik zit al vol schrammen van die akelige spelden.”
„Mijn arm is lam van die zware tas.”

Ze zijn de laatste huizen van de stad voorbij.

Nu gaan ze over de IJsselbrug, en telkens glijden ze bijna uit over het besneeuwde cement. De donkere Zuiderzeestraatweg ligt voor ze en uit het Westen steekt de wind op en blaast de sneeuw in hun gezichten.

„'t Is net of we haast niet vooruit komen,” zegt Frans.

„En ik word zo koud en nat,” zegt Fred.

„'t Papier van de Kerstroos is haast doorweekt.”

„Denk jij ook niet dat die suikeren Kerstkransjes al gesmolten zijn?”

En weer sjouwen ze verder, door wind en sneeuw en duisternis.

„Ik kan niet meer, ik ga hier zitten,” zegt Fred.

„Als je in een sneeuwjacht gaat zitten, vries je dood, dat heb ik dikwijls gelezen,” zegt Frans.

Dan maar weer verder. 't Is of hun schoenen kleven op de natte sneeuw.

Opeens ploft Fred neer op de berm van de weg. „Ik doe het niet meer; ik blijf hier maar zitten,” zegt hij: „dan ga ik maar dood.”

„Wees niet zo flauw; moeder zal ongerust worden.”

„Ga jij dan maar alleen, ik doe het niet meer.”

Besluiteloos blijft Frans staan. Hij heeft weinig zin om de donkere weg in zijn eentje te volgen.

„In ieder geval blijven we bij elkaar,” zegt hij eindelijk, en dan gaat hij naast Fred op de berm zitten. De bloempot en de boodschappentas houden ze op hun knieën.

„Als ze erg ongerust worden, zullen ze ons wel komen zoeken, met een lantaarn,” zegt Frans peinzend.

„Of misschien bedenkt boer Port dat hij ons vergeten heeft en komt hij met de wagen terug om ons te halen.”

Vijf minuten gaan voorbij; het lijkt wel een uur.

Dan, opeens, in de verte, een lichtje; maar 't is geen lantaarn, die de jongens komt zoeken. 't Is in de richting van Zwolle, dat ze een lichtje zien, misschien een wagen waarin ze een eind mee mogen rijden.

Het lichtje komt nader en nader, nu horen ze het knersen van de wielen, 't is een kar, een huifkar, de huifkar van boer Port!

De jongens schreeuwen het uit.

Boer Port trekt de teugels aan en Zwartjan staat stil.

„Kwaje rakkers, stap maar gauw in, is dat een manier van doen!” Boer Port is van de bok geklommen; hij zet Kerstroos en boodschappentas onder de huif en dan geeft hij de jongens een zetje, hun handen zijn stijf van de kou en even hebben ze moeite zich vast te grijpen.

Dicht tegen elkaar aangedrongen zitten ze met hun drieën op de bok en Zwartjan stapt verder. Het licht van de lantaarn werpt een wonderlijk schijnsel op de witte sneeuw.

„En nu vertellen waar jullie gezeten hebt en als 't niet veel goëds is, draait het op ruzie uit,” zegt boer Port op barse toon; bij het woord „ruzie” zijn de broertjes opeens allebei weer klaar wakker en precies tegelijk schreeuwen ze maar één enkel woord: „zout!”

Boer Port kan er niet recht wijs uit worden wat die grappenmakerij te beduiden heeft.

Maar nu komt het hele verhaal. Over het gemorste zout en grootmoeders rijmpje, over de verloren beurs en over de schietkraam en hoe dom ze zijn geweest om zo lang over hun boodschappen te teuten en te laat te komen.

„'t Was helemaal onze eigen schuld,” zegt Frans, en „'t spijt ons erg,” zegt Fred zachtjes.

Boer Port is al lang niet meer boos. Hij is veel te blij dat hij de jongens heelhuids terug heeft. Toen ze er om tien over drie nog niet waren, is hij naar nicht Charlot gereden en daarna heeft hij nog de halve stad rondgetoerd om de verloren schapen te zoeken; maar toen ze nergens te bespeuren waren, moest hij wel denken dat ze op eigen gelegenheid de weg onder de benen genomen hadden . . . .

En nu zijn ze weer op de landweg en vlak voor het huis met de blauwe luiken blijft de huifkar staan.

„Héél erg bedankt,” zeggen de jongens, en „vrolijk Kerstfeest, boer Port!”

En dan grabbelen ze hun pakjes uit de wagen en twee witbesneeuwde Kerstmannetjes stormen de huiskamer van het doktershuis binnen.

En midden op de tafel ligt de beurs, de beurs van Fred, die ze vanmorgen geen van beiden in de zak gestoken hadden en die heel rustig op de onderste tree van de trap was blijven liggen!

Geen geld — en toch boodschappen! Ja, hoe dat kan, dat moet straks maar allemaal uitgelegd worden, en nu krijgt moeder haar Kerstroos en grootmoeder haar pepermuntdoosje en vader zijn potlood . . . . „Zie je wel dat het juist erg goed was dat ik lang zocht welk potlood het zijn moest? Het is juist het potlood dat vader wilde hebben!” En Fietje en Rietje en Pietje bekijken hun aardige rode Kerstkaboutertjes, „ze zijn alle drie verschillend, zie je wel?” en „straks brengen we onze presentjes nog even bij de familie Port, aan de overkant!” en „Hebben jullie ooit zo'n grote Kerstweg gezien? Nicht Charlot heeft hem zelf gebakken, knap hè? En hij kwam uit de oven waar we bijstonden!”

„Waar ik bij stond,” zegt Frans; „jij at toen juist een sinaasappel!”

„Ja, maar ik stond er tóch bij!”

„Niet waar!”

„Wel waar!”

„Niet waar!”

„Zout,” zegt Fred, en dan lachen de twee Kerstmannetjes opeens allebei zo hard, dat de hele verdere familie ze verwonderd aanstaart.

„En willen we u nu eens wat vertellen, grootmoeder? Dat we vanmorgen met zout hebben gemorst, weet u wel, dat heeft juist gemaakt dat we géén ruzie kregen! Als we *niet* met zout hadden gemorst, o, dan was er zeker wel vijf keer ruzie gekomen, heus waar . . . .”

„Maar het toverwoordje „zout” was voldoende om alle ruzies in de kiem te smoren,” zegt grootmoeder; „en zo zie je dat bijgeloof toch nog wel ergens goed voor is, ook al komt het dan net andersom uit als in 't rijmpje!”

En dan schuift vader de tussendeur open. Daar staat de Kerstboom, en de kaarsenlichtjes schitteren en stralen.